

GAZETA TRANSILVANIEI

Inseratele se primesc la administrație. Prețul după tarif și învoială. Manuscrisele nu se înapoiază.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Proprietar: Tip. A. Mureşianu: Branice & Comp.
Redactor responsabil: Ioan Făgărăşan.

Redacția și administrația:
Strada Prundului Nr. 15.

Conducătorii poporului.

II.

Chestiunile personale sunt totdeauna mai delicate și când e vorba de persoane se impune o deosebită rezervă și moderațiune. Și această rezervă și moderațiune trebuie să fie cu atât mai mare, cu cât cineva vorbește de persoane absente, cari nu se pot apăra și nu-și pot motiva faptele și convingerile, cum este în parte și cazul, în care n'e găsim noi acum.

Domnul Marghiloman a afirmat cu multă dreptate, că „pe Români din Ungaria nu-i reprezintă popa Lucaciu ori fantasticul Goga”. Acesta e un mare adevăr, dar numai pe jumătate, și marele bărbat de stat s'a oprit numai la partea, care se vede, nu însă și la cea, care nu se vede. Adevărat, că popa Lucaciu și fantasticul Goga nu mai reprezintă *azi* poporul românesc din Ungaria *acum*. Aceasta e fapt evident, căei dânsii s'au expatriat de bună voie, au părăsit vatra părintească și au trecut în România — nu cercetăm acum pentru ce motive și pentru cari interese. Ceeace lumea mare nu vede acum este însă, că *eri* Goga era membrul cel mai influent al comitetului național, pentru care s'a pus în scenă odinioară o adevărată revoluțiune de palat în sinul conducătorilor politici ai Românilor din Ungaria și aproape în întreaga pătură a intelectualilor români. Dânsul a fost candidat de deputat dietal, a fost membru în direcțiunea „Albinei” și prim secretar al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român.” A mai avut alte și alte funcțiuni și titluri onorifice la noi, iar tinerimea îl dumnezeia din pricina poeziilor sale, unele foarte apreciate și reușite. Noi ne aducem aminte, că la logodna dânsului, întâmplată în halele expoziției din București, după spusa predicei preotului, care oficia logod-

na, „douăsprezece milioane de Români plângeau lacrimi de bucurie pentru acest eveniment providențial al neamului, care avea să reverse atâta lumină și fericire asupra caselor lor...” Ne mai aducem aminte și de apoteozarea piesei slabe și tendențioase dramatice „Domnul Notar”, care, cu toată critica aspră dar meritată, a făcut turneul în toată țara românească și a produs multe parale, până când autorul era să ajungă și *deputat*... Distinsul politician român sau a trecut cu vederea aceste lucruri sau direct nu le-a văzut din simplu motiv — cum am accentuat la alt loc — că toți aderenții acestui partid n'au ținut cont și nu fac cult de persoane. Noi însă nu putem trece cu vederea aceste împrejurări, în urma cărora cei din regat țin pe poetul Goga de un reprezentant al Românilor din Ungaria, cu toate, că aceștia și-au spus verdictul negativ asupra dânsului. În agitațiunile acționiste din România Goga a vorbit la întruniri totdeauna ca reprezentant autorizat al Ardelenilor; în ziarele cumpărate de antantă scrisul dânsului era sfânta scriptură ardelenescă. Și nici la o ocaziune și nici când nu s'a aflat în țara românească vre-o persoană politică mai de seamă să-i conteste această calitate și acest drept. În ce relațiuni va fi stat dânsul cu guvernul țării, cu particularii și întrucât va fi avut chiar contact și legături cu conducătorii noștri și cu politicieni direct sau indirect — nu putem ști și nici nu împoartă. Este deci și rămâne fapt, că Goga a trecut — și la aparență, pe nedrept — de reprezentant al Românilor ardeleni în România.

Popa Lucaciu! Cine nu cunoaște pe popa Lucaciu? Doar dânsul a fost *secretarul și sufletul* comitetului național. Cine nu-și aduce aminte de primirea princiară, ce i s'a făcut odinioară în București, când a fost dus dela gară mai abilit ca vodă cu tră-

sura cu patru cai albi? Doar la Capșa prima dansul în audiență și la prânzuri de gală. Iar alegerea dela Galați, unde era aproape să ajungă deputat în parlamentul României, nu sa făcut tot pe tema reprezentantului autorizat al Ardelenilor? Vorbirile dela întrunirile publice acționiste, ovațiunile urmate nu se făceau pe tema reprezentării printrânsii a intereselor ardelenesti? Nu era chiar luat în vedere — firește de naivii inferbientați — să fie numit Lucaciu metropolitul tuturor Românilor? Nu formau oare Lucaciu-Goga suita distinsă și statul major al grupării Filipescu-Ionescu? Nu mergeau oare toate informațiunile prin prisma dânsilor? Ceata refugiaților și fugarilor în România nu privia întrășii pe salvatorii neamului? Avut-a cineva vreodată curajul să se lapede de dânsii ca de cei mai periculoși seducători și vânători de interese personale? Am dori să știm, dacă conducătorii noștri rămași acasă s'au ferit de contactul cu dânsii în București și au dat vreodată declarațiune de ruptură și de abjurarea oricărei comuniuni cu dânsii. Cel puțin Cerberul politiceii noastre ultraiste Janus bifrons, n'a amintit cu nici un cuvânt acest lucru în enunțațiunile sale politice și a lăsat deschisă chestiunea comuniunii de vederi și sentimente. Ba și mai mult, când a amintit dânsul, pe la cine a fost în audiență, n'a spus cu nici un cuvânt, că ar fi făcut vizite la Marghiloman, Carp, Maiorescu, ci numai pe la persoane aparținătoare cercurilor, în cari se învârtiau acei doi corifei politici și cari erau acționiste dela reată și prin urmare dușmănoase Monarhiei noastre.

Iată dar, că în ochii celor din România nici părintelui Lucaciu nu i-a lipsit calitatea de a putea fi privit ca reprezentantul Ardelenilor, dupăce nici chiar președintele partidului național ro-

mân nu i-a denegat acolo această calitate în mod categoric și cu cea mai largă publicitate.

Acestea sunt motivele, pe cari distinsul politician român nu le-a văzut, nu le cunoaște și prin urmare nu le poate aprecia, când vorbește de reprezentanții noștri politici, — acreditați și neacreditați. Noi am știut totdeauna, că **Lucaciu-Goga nu reprezintă poporul românesc din Ungaria, nu exprimă sentimentele și convingerile poporului nostru, nu intrușează idealul Ardealului** și ori de câte ori am accentuat acest lucru, s'au năpustit asupra noastră ploaie de insulte și calomnii și am fost acuzați cu trădare de neam — aici acasă și dincolo de hotare, unde cliențela flămândă alui Lucaciu-Goga se instăpânise pe ziaristică și căută să facă opinie publică. Și dacă domnul Marghiloman a afirmat totuși acest fapt, a făcut-o în baza cunoștinței sentimentelor adevărate ale poporului român din Ungaria și a chestiei românești în genere, nu însă întemeiat pe ceea ce se vedea zilnic în România și pe cunoștința relațiunilor personale, cari erau diametral opuse cu enunțațiunile domniei sale.

Ceeace trebuie să reținem noi este faptul, că Lucaciu-Goga în aparență au reprezentat în România poporul român din Ungaria, ori s'au girat cel puțin, că-l reprezentă. *În realitate* însă n'au reprezentat poporul român din Ungaria, *ci au speculat simplu acest titlu*. Și specula lor s'a prins și a dat roadele funeste inevitabile la un popor condus de politicieni ușuratici și pătimăși, cum s'au dovedit din nenorocire conducătorii actuali ai destinelor României.

Ne mai rămâne să cunoaștem rolul celorlalte persoane erijate de domnul Marghiloman ca conducători ai poporului nostru.

(V-u.)

Amintiri din „România mare”.

RAPORTUL

lociitorului de primar Friedrich Fabricius, din Braşov, din timpul ocupării oraşului liber regesc Braşov prin duşmanul român, dela 29 August până la 8 Octombrie 1916.

— Urmare. —

Eu mă duceam uneori, deoarece rămăsesem singur, fără familie, la o familie cunoscută; pe drumul de înconjur al meu am fost avertizat atunci, ca să nu mai cercetez această casă, deoarece un ofițer român s'a exprimat, că în această casă au loc întruniri, cari nu sunt permise și că el va pași în mod de tot energie în contra domnilor și damelor, cari vor mai cerceta acea casă. De sine înțeles, mă abținui departe de casa respectivă, explicând cauza și prietinelui meu. Aceasta împrejurare era o dovadă pentru mine, că stăteam sub pază și supraveghere neînțetată.

Trupa românească era trează și cumpătată. Nu avea voie să cumpere și să bea beuturi alcoolice. Nu-i auziai niciodată cântând sau lărmuind pe stradă.

Mai târziu toate cafenelele fură închise.

Trebuia, ca seara, cel mai târziu la 7 ore să fii acasă și nu era permis să fii văzut pe stradă dela apusul până la răsăritul soarelui.

Acum se începură însă tot mai des acuzele, că soldații români sparg, comit furturi, și se dedeau chiar la siluire. Multe locuințe au fost jefuite, în multe locuințe au fost demolate mobilele goale rămase sau alte lucruri de aranjament eventual transportate chiar.

În număroase cazuri, soldații români la spargeri dăruiau populațiunea românească din oraș cu lucruri furate astfel că populațiunea română s'a îmbogățit, în mod copios, cu astfel de lucruri furate. Adeseori se vedeau în grupe femei și copii din Scheiu, încercați cu poveri grele, grăbindu-se spre locuințele lor.

În general era lucru cunoscut, că erau lucruri de furat acestea.

Din partea unei dame cunoscute am fost rugat, să salut respectuos pe ofițerii români. La răspunsul meu, că nu am prilej la aceasta, îmi comunică aceasta, că se poate s'o pătesc ca alți domni, din oraș, cari au fost pălmuiți de ofițeri, fiindcă nu i-au salutată. Mi-a chiar amintit pe doi domni, cari au pățit-o astfel.

Intrăceea se lășese s'vonul, că un aviator ar fi lăsat să cadă peste oraș bilete, pe care se putea ceti: să avem numai curaj, căci trupele noastre ar sosi în curând și ne-ar elibera. Un astfel de bilet eu nu am văzut.

Se mai povestea chiar, că la un transport de prizonieri, unul dintre ei, în

Pe marginea unui șanț...

Da, pe marginea unui șanț am văzut mai întâi pe Florica, pe marginea unui șanț de lângă drumul țării. Mergeam în trăsura pe drum în sus și drumul era gol cât puteai cuprinde cu ochii, numai cole în depărtare se vedea e negreață la marginea drumului. Era Florica, ședea pe marginea șanțului, c'o traistă lângă dânsa și cu o bucată de mălai în mână. Nu mânca din el, ci îl muta dintr'o mână într'alta și plângea. Atât de cu amar plângea și lacrimile ce-i curgeau din ochi atât de amare păreau, încât pe loc mi-am pus întrebarea: ce inimă poate să fie în pieptul acestei femei? Poate o inimă prefăcută în fier?

Când m'am apropiat de dânsa — s'a uitat lung la mine, dar nu mi-a dat binețe. Măcarcă is popă destul de „ves-

tit” — mă rog — și destul de cunoscut în jurul asta. Am oprit caii și am întrebat-o: de unde-i? Mi-a spus. Era tocmai din satul unde mergeam eu, dela Lunca Bulzului, drum de vre-o șapte kilometri încă. Am pofțit-o în trăsura și a venit. S'a așezat față în față cu mine, și-a legat bine traista, și-a pus-o lângă dânsa și apoi — fără nici-o vorbă — a continuat plânsul unde l'a lăsat.

Eu nu mă simțeam bine, firește, mă tot îmboldea ceva și îmi spunea, că trebuie să mângâiu pe femeia asta. Dar eu ce s'o mângâiu? Că nici nu știam măcar: de ce plânge?

— De unde vii lele? — o întrebai, ca să încep cumva vorba.

— Dela Valea Banului părinte, — îmi răspunse ea cu glas domol, dar numai după-ce oftă odată adânc și își șterse ochii cu mâneca sumanului.

— Și, ce-ai cătat pe acolo?
— Ce-am cătat... ce-am cătat?... Am cătat bucurie... și am aflat... lacrimi!

Abia scăpă vorba cea din urmă din gură și începu din nou să plângă și încă — mai amar ca până acum. Își băgă mâna în sin și scoase o scrisoare împăturată în patru și mi-o întinse fără să zică un cuvânt.

Am desfăcut-o și am început s'o citesc iar ea își încrucișase mâinile pe piept și plânse mai departe.

Era scrisoarea învățătorului dela Valea Banului, scrisă soției sale. Și scrisoarea asta spunea și o poveste scurtă, povestea minunată a Petri Cerbului, bărbatul Floricăi. Învățătorul era locotenent și era în aceeaș companie cu Petrea. De câte-ori scria soției sale, îl întreba și pe Petrea: n'are să trimetă ceva veste acasă? Florica biata

făcuse adeseori drumul către Valea Banului și totdeauna se întorcea veselă acasă, aducea celor patru copilași vesti bune dela tătucă. Acum însă a fost — drumul cel din urmă. Scrisoarea de acum spunea despre moartea vitejească alui Petre, pe marginea unui șanț. Spunea despre o luptă grea cu Rușii, cum Rușii era să cuprindă șanțul, dar el cu feciorii lui au luptat până la cea din urmă picătură de sânge și între feciori cel mai viteaz a fost Petrea dela Lunca Bulzului. Șanțul a rămas în mâna noastră, iar Petrea a fost găsit mort pe marginea șanțului. A murit zimbînd, cu mâna pe inimă. Iar în dreptul inimii lui au fost găsite scrisorile dela Florica. Așa se sfârșia scrisoarea.

Am isprăvit-o și am început apoi s'o mângâiu cu dulcele mângâieri ale Evangheliei lui Hristos. Florica nu mai lăcrima, ci mă asculta ca pe un prooroc, pân'am ajuns aproape de sat. A-

tunci am isprăvit cu mângâierile, iar Florica începu să plângă din nou.

— Îți mulțumesc părinte — îmi zise după-ce intrăram în sat — mi-ai făcut mult bine cu cuvintele D-tale! Dar... că m'ai luat în căruță... vai... cu asta numai rău mi-ai făcut!... Că ajung mai curând acasă și... ce-oi ști să spun copilașilor?... *

Mi-am isprăvit trebile în Lunca Bulzului și am plecat iar către casă. Era cătră seară și cum ieșeam din sat, pe marginea șanțului de lângă drumul țării văd două femei: una citea o scrisoare, iar cealaltă plângea. Să opresc trăsura, s'o întreb: de ce plânge?

— O, nu! Las' — plângă-și singură amarul, las' fie numai lacrimile ei refrenul epistolei scrise din Galiția, dela al ei prea-iubit soț.

Septimiu Popa.

trece, fără a privi la dreapta ori la stânga, ar fi rostite cuvintele: „Aveți curaj, venim imediat!”

Când după aceste vesti se vedeau tot mai mulți soldați pe străzi, ba se făcu observarea, că transporturile de trupe și celele de muniții își luau direcțiunea spre România, adică se re-înapoiază și nu peste mult auzirăm, din depărtate bubuiturile tunurilor, cari tot mai aproape veneau și tot mai tare răsunau.

Din ședința comunală.

In ședința principală a reprezentanților comunei orașenești ținută în 31 Ianuarie, înainte de pertractarea ordinii de zi s'a propus și primit o mențiune de onoare oștirea de honvezi r. u. și ostașilor imperiali germani, cari au luat parte la eliberarea orașului în 8 Octombrie 1916.

Știri diverse.

Declarațiunile lui Brătianu înaintea unor ziariști rusești. Agenția telegrafică din Petersburg publică declarațiunile făcute de ministrul președinte Brătianu, înaintea reprezentanței presei rusești.

Lupta pe mare ia o formă decisivă.

Nota puterilor Centrale către statele neutre. Budapesta 1 Februarie. Austro-Ungaria și Germania au adresat statelor neutre o notă prin care se descarcă de vină continuării războiului în urma respingerii brusce a propunerii noastre sincera pentru pace din partea Antantei, care singură poartă răspunderea.